

26 OKT. 2001

Deze rubricering is
beëindigd na 5 jr.

VERTROUWELIJK

Stg. GEHEIM

MAANDOVERZICHT

No. 4 1964

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

V E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht no. 4 - 1964

162

(Tijvak 1-4-'64 t/m 30-4-'64)

I N H O U D

<u>I. Communisme Internationaal</u>	blz.
De verdere ontwikkeling van het complot Moskou - Peking	1
Zevende commentaar der Chinese leiders op de open brief van het centraal comité der CPSU	2
Nader beraad van het Sowjet-Russische partijbestuur	3
Tegenwind voor Chroestsjow	7
<u>II. Activiteiten van de CPN</u>	
De autonomie van de partij	8
Veranderingen in de omvang en de bezetting van dagelijks bestuur en secretariaat der CPN	10
Vernieuwing van de democratie "binnen de bestaande grondwet"	13
<u>III. Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
Weer een Volkel-protestfietstocht met Pinksteren	16
Acties beraamd tegen NAVO-conferentie in Den Haag.	17
Het toerisme en "Nederland-USSR"	18
<u>IV. Communistische activiteiten in het bedrijfsleven</u>	
Toepassing collectieve arbeidscontracten	21
Sowjet-Russisch relaas over bezoek aan Nederland.	22
<u>V. Andere groeperingen</u>	
Het SWP-blad over het jongste CPN-congres	24
<u>Overzicht stakingen april 1964</u>	26
<u>Agenda</u>	28

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

"De grootste scheurmakers van deze tijd."

Toen Chroestsjow op 25 oktober 1963 voorstelde de openlijke polemieken in de communistische beweging te staken, verkeerde hij kennelijk in een dwangpositie. Kort tevoren had hij duidelijk laten blijken, dat hij zich niet nog langer ongestraft door de Chinezen wenste te laten tarten en besloten had uitvoering te geven aan de "beslissende maatregelen" tegen Peking waarmee hij al een maand eerder in een regeringsverklaring had gedreigd. Voor zijn plannen steun zoekend bij de leiders van de hem getrouwe partijen had hij echter moeten ervaren, dat verschillende van hen - met name de Polen, Roemenen en Italianen - niet bereid waren deel te nemen aan een internationale conferentie waarop zij gezamenlijk de banvloek over de Chinese kameraden zouden moeten uitspreken.

Er bleef hem daarna praktisch geen andere mogelijkheid dan terug te schakelen op een meer gematigde politiek. De Sowjetpers staakte de aanvallen op Peking (zij het, dat onaangenaamheden niet geheel achterwege bleven) en op 29 november zonden de CPSU-leiders een brief aan de Chinezen, waarin werd voorgesteld de spanning tussen beide partijen weg te nemen en mede met het oog hierop besprekingen te openen over een aantal punten van wrijving in de wederzijdse staatsbetrekkingen. Met name zouden daarbij kwesties aan de orde kunnen worden gesteld met betrekking tot de handel, de economische hulpverlening (Sowjetexperts) en de door China gewraakte grensregelingen. Afschriften van deze brief zond de CPSU aan een aantal haar getrouwe zusterpartijen om deze van haar goede wil te doen blijken.

Zoals wel verwacht kon worden, reageerden de Chinese leiders negatief. Het vredesaanbod werd drie maanden lang doodgezwegen. Op 26 december publiceerde het Chinese "Volksdagblad" een rede van de partijtheoreticus Tsjoe Yang, waarin duidelijk tot uitdrukking kwam, dat Peking op het behoud van de eezheid van het internationale communisme onder Moskou's voorwaarden geen prijs stelde en integendeel naar een nieuwe formatie streefde. Op 4 februari publiceerden het "Volksdagblad" en het theoretisch orgaan "De Rode Vlag" een voor Moskou

vernietigend en voor Chroestsjow zelf uiterst beledigend artikel (het zevende in de reeks commentaren op de "open brief" van de CPSU-leiding dd. 14 juli 1963), waarin dezelfde gedachte in nog scherpere formuleringen werd herhaald.

De publicatie droeg de uitdagende titel: "De leiders van de CPSU zijn de grootste scheurmakers van onze tijd."

Het zevende commentaar

Tsjoe Yang had in zijn befaamd geworden rede al gesteld, dat eenheid weliswaar een schone zaak was, maar dat er dingen waren die meer waard waren dan de eenheid. In het zevende commentaar op de open brief werd deze uitspraak nog eens onderstreept: "Eenheid - een schitterende leuze", aldus een citaat uit de werken van Lenin, "maar dan de eenheid van alle marxisten en niet de eenheid van marxisten met tegenstanders en verdraaiers van het marxisme".

Met een duidelijke verwijzing naar de redeneringen van Tsjoel Yang werd vervolgens aangetoond, hoe dergelijke tegenstanders en verdraaiers van de ware leer van tijd tot tijd onvermijdelijk in de rijen van de marxisten-leninisten optreden:

De geschiedenis van het internationale communisme bewijst, dat de internationale arbeidersbeweging - zoals al wat bestaat - geneigd is zich in tweeën te delen. De klassenstrijd tussen het proletariaat en de bourgeoisie weerspiegelt zich noodzakelijkerwijs in de communistische beweging zelf. Onvermijdelijk ontwikkelen zich daarin opportunistische stromingen. Onvermijdelijk zullen opportunisten zich te allen tijde laten verleiden tot anti-marxistisch-leninistische scheurmakerspraktijken.

"De arbeidersbeweging", zo heeft Engels al gezegd, "maakt noodzakelijkerwijs verschillende ontwikkelingsstadia door. In elk stadium zien we een deel van de arbeiders vastlopen en uit de oprukkende voorhoede terugvallen. Dit verklaart hoe het komt, dat de solidariteit van het proletariaat zich manifesteert in telkens verschillende partijgroeperingen, die elkaar op leven en dood bekampen".

Zoals in de dagen van de Tweede Internationale Bernstein en Kautsky en de Mensjewieken (in 1904) verantwoordelijk waren voor de

scheuringen in de internationale arbeidersbeweging, aldus het commentaar, zo zijn nu de leiders van de CPSU, met Chroestsjow aan het hoofd, de grootste scheurmakers in de communistische beweging geworden. Zij zijn het, die het proletarisch internationalisme hebben verraden. Zij hebben hun revisionisme gesteld in plaats van het marxisme-leninisme, hun grote-mogendheden-chauvinisme en hun nationaal egoïsme in de plaats van het socialistisch internationalisme en hun sectarisme en scheurmakerij in de plaats van de eenheid van het proletariaat....

Volgens de Chinezen leed het overigens geen twijfel, of uit de verdeeldheid van nu zou - na de vernietiging van het moderne revisionisme - een hechtere eenheid voortkomen. In het eind maart gepubliceerde achtste commentaar op de open brief werd aan dit optimisme uitdrukking gegeven in de poëtische uitspraak: "Duizend schepen zeilen voorbij het wrak en tienduizend jonge loten schieten op rond de verdorde boom."

Deze en dergelijke publicaties (het zevende commentaar op de open brief werd door Radio Peking talloze malen in vele talen uitgezonden) moesten wel het uiterste vergen van de zelfbeheersing van de Sowjetleiders.

Medio februari scheen de maat dan ook vol.

Vergadering van het CPSU-Plenum (10 - 15 februari)

Overeenkomstig een reeds lang tevoren opgestelde agenda vergaderde van 10 tot 15 februari te Moskou het Centraal Comité van de CPSU ter bespreking van de landbouwproblemen. (De voornaamste rapporteurs waren de minister van landbouw Wolowsjenko en Chroestsjow zelf; het belangrijkste besluit was, dat de landbouwers zou worden opgedragen door aanwending van voornamelijk technische middelen - kunstmest! - tegen 1970 voor een verdubbelde oogst te zorgen.) Na het begin van de debatten arriveerden te Moskou echter onverwacht duizenden partij-ideologen, propagandafunctionarissen en scholingsleiders uit alle delen van de Sowjet-Unie, hetgeen voedsel gaf aan reeds eerder circulerende geruchten, dat het Plenum niet uitsluitend landbouwzakken zou behandelen maar tevens een beslissing zou nemen met betrekking tot het conflict met Peking. Op 14 februari verhuisde de vergadering van de zaal van de Opperste Sowjet (2500 plaatsen) naar het grote congrespaleis (6000 plaatsen), waar het Plenum met de

partij-ideologen in conclaaf ging. Twee plaatselijke avondbladen kwamen nog dezelfde avond uit met berichten over een ideologisch debat. Een Tass-communicé, bestemd voor Oost-Europa, gaf tezelfder tijd een korte samenvatting van een aanval van Chroestsjow op de "neo-trotskistische" Chinese leiders. Daarna ving de censuur echter **elk** nader bericht over het besprokene op. De "Prawda" noch de "Izwestia" wist er de volgende dag ook maar iets over te melden. Slechts bij geruchte werd in Moskou nog bekend, dat de voornaamste partij-ideoloog Soeslow een rede van 3½ uur had gehouden.

Terwijl de Sowjet-leiders het publiek wekenlang in het onzekere hielden over de door het Plenum genomen besluiten, doken in het Westen hier en daar berichten op over een geheime briefwisseling tussen Moskou en Peking. Later werd bekend gemaakt ("Prawda", 3 april), dat de Chinese leiders op 29 februari een antwoord zonden op de brief van de CPSU dd. 29 november, waarin zij "alle constructieve voorstellen van de Sowjetleiders van de hand wezen". In de eerste helft van maart deed een Roemeense partij-delegatie onder leiding van Ion Maurer, lid van het politbureau van de Roemeense Arbeiders Partij, te Peking een laatste poging de Chinezen ertoe te bewegen de openlijke vijandigheden te staken. Terwijl deze delegatie in China verbleef, zonden ook de CPSU-leiders op 7 maart nog een brief, waarin zij er bij de CP-China nogmaals op aandrongen de publieke discussie stop te zetten en bovendien voorstelden a) in mei 1964 de bilaterale besprekingen te hervatten, b) in juni-juli een conferentie te beleggen van delegaties van al die partijen, die ook de Conferentie van de 81 hadden voorbereid en c) in de herfst van dit jaar een conferentie van alle partijen bijeen te roepen.

Het voorstel een vóórconferentie te doen houden onder dezelfde voorwaarden als in 1960, bevatte een vèrgaande concessie aan Peking. Destijds hadden namelijk alle blokpartijen aan deze vóórbespreking deelgenomen met inbegrip van Albanië, evenwel met uitsluiting van Joegoslavië. De Chinezen lieten zich echter niet vermurwen. De Roemeense delegatie keerde onverrichterzake uit China terug en terwijl zij te Gagra op de Krim aan Chroestsjow, Mikoyan en Andropow verslag uitbracht, hervatte Radio-Peking de - tijdelijk gestaakte - propaganda met het zevende commentaar op de open brief. Op 31 maart publiceerden het "Volksdagblad" en de "Rode Vlag" bovendien het achtste commentaar met o.a. de aan de Duitse marxist Liebknecht

ontleende oproep "de revisionistische 'leiders' opzij te schuiven, geen gehoor te geven aan hun dwaze en laffe propaganda en over hen heen op te marcheren naar de revolutie".

Drie dagen later publiceerde de Sowjetpers de rede van Soeslow en de ideologische resolutie van het Plenum van 15 februari, daarbij aantekenend, dat de publicatie was opgehouden "op verzoek van een van de zusterpartijen" die in het geschil had willen bemiddelen maar in Peking geen gehoor had gekregen.

In zijn rede tot het Plenum leverde Soeslow felle kritiek op de Chinese politiek en vooral op de schadelijke activiteiten die de Chinezen in de communistische beweging zelf ontplooiën. Hij verweet de leiders van de CP-China met name kleinburgerlijke, nationalistische en neo-trotskistische afwijkingen; hij beschuldigde hen voorts van scheurmakerij, stalinisme en persoonsverheerlijking. In verband met de laatste beschuldigingen vermeldde hij en passant, dat Molotow, Kaganowitsj en Malenkow (behorend tot de zgn. "anti-partij-groep", 1957) uit de CPSU waren gezet - een kwestie waarover tot dusverre nimmer zekerheid kon worden verkregen!

Soeslows rede had weliswaar niet de giftigheid die de Chinese publicaties kenmerkt, maar ze was even ongenadig en even grondig als Pekings befaamde "commentaren" op de open brief. Ze bood bovendien geen enkel uitzicht op een mogelijke verzoening.

Na gesteld te hebben, dat de marxisten-leninisten en de Chinese leiders op vrijwel alle belangrijke punten lijnrecht tegenover elkaar staan, besloot Soeslow zijn philippica met de verzekering, dat de Sowjetcommunisten niet langer zullen zwijgen, wanneer de Chinese leiders voortgaan met hun ongebreidelde aanvallen op de leninistische koers van de CPSU en op de stellingen van de internationale communistische beweging:

"Wij zijn verplicht de anti-marxistische en neo-trotskistische politiek van de Chinese leiders in alle openheid te bestrijden. Wij staan thans voor de taak het marxisme-leninisme tegen de ketterijen van de Chinese leiders te verdedigen. Het belang van de zuiverheid van de leer van het marxisme-leninisme, de belangen van het internationale communisme en niet in de laatste plaats de belangen van het Chinese volk zelf eisen van ons, dat wij in alle openheid en met de grootste beslistheid

optreden tegen de valse opvattingen en de gevaarlijke handelwijze van de leiders van de CP-China."

Soeslows resolute veroordeling van de Chinezen werd bevestigd in een besluit van het Plenum, dat tegelijk met zijn rede werd gepubliceerd. Een opmerkelijk punt in dit besluit was evenwel, dat de rede van Soeslow niet met evenzoveel woorden werd goedgekeurd. Het sprak er slechts van, dat het Plenum zijn uiteenzettingen "gehoord en besproken had". Voorts was het opvallend, dat het besluit toch nog met een zeker optimisme sprak over mogelijkheden tot herstel van de eenheid in de communistische beweging en daarbij nadrukkelijk verklaarde, dat de CPSU bereid bleef zich ook verder in te zetten voor een normalisering van de verhoudingen met de CP-China. Dit wees er wellicht op, dat de Sowjet-leiders op dit ogenblik - gezien de verhoudingen in de communistische wereld - uiteindelijk toch nog geen kans zagen een oplossing te forceren zonder op tegenstand in het eigen kamp te stuiten.

Remmende invloeden

Het principe van de gelijkheid en de autonomie van de communistische partijen is in de geschiedenis van de communistische beweging tientallen jaren weinig méér geweest dan een schone frase. Pas na Stalins dood - of juister gezegd: na het 20e CPSU-congres en de opheffing van het Kominform in 1956 - begonnen de meest vooruitstrevende partijen hun onafhankelijkheid van Moskou ook in de praktijk te verdedigen. Binnen het communistische blok wierp vooral Gomoelka zich op als de voorvechter van de autonomie; buiten het blok was het Togliatti, die de centrifugale krachten in de communistische beweging het eerst een positieve waarde toekende. Op de Conferentie van de 81 partijen te Moskou in november 1960 werden de partijleiders voor het eerst met de consequenties van de autonomie geconfronteerd. Het moet voor velen een schokkende ervaring zijn geweest.

Nu, ruim drie jaar na de Conferentie van de 81, blijkt de gelijkberechtiging van de partijen een factor van doorslaggevende betekenis te zijn geworden voor de ontwikkelingen in de communistische beweging. Het Chinese verwijt aan het adres van de Moskou-gezinde CP-en, dat zij slechts de aanwijzingen van Chroestsjows dirigeerstok volgen, lijkt wel bijzonder weinig grond in de werkelijkheid te vinden, wanneer men ziet hoeveel moeite het de CPSU-leiders kost deze partijen tot eensgezindheid te brengen. De Poolse, Roemeense en Italiaanse partijleiders spelen (zij het binnen het Moskouse kamp en dus niet in

volledige vrijheid) een onafhankelijke rol en tal van anderen trachten hun onwilligheid om Moskou te volgen zoveel mogelijk te maskeren door positie te kiezen met een eigen argumentatie met het oog op hun eigen situatie. Zelfs een kleine partij als de CPN geeft daardoor van tijd tot tijd ergernis.

Togliatti heeft in 1956 gezegd: het gehele systeem (van het internationale communisme) wordt gedecentraliseerd. Van de vroeger zo hoog geroemde monolithische eenheid van het communisme is thans niet veel meer overgebleven.

Het is van belang te constateren, dat juist die communisten-leiders, die het meest aan hun onafhankelijkheid hechten, onwillig zijn zich door Chroestsjow te laten recrutereren voor een beslissend gevecht met de Chinezen. Vrijwel zeker houdt dit namelijk verband met hun vrees voor een strikter regime in dat deel van de communistische beweging, dat na een breuk met Peking door Moskou zou worden beheerst.

Evenals in oktober 1963 verzetten zich na het Plenum van februari zowel de Roemenen en de Polen als de Italianen tegen elke initiatief van de zijde van Moskou dat de verhoudingen zou kunnen verscherpen.

Niet alleen zond de op het ogenblik bijzonder recalcitrante satelliet Roemenië een delegatie naar Peking om te peilen, wat bij de Chinezen eventueel nog bereikt zou kunnen worden - er is wel reden om eraan te twijfelen dat de reis naar Peking met de volledige instemming van Moskou werd ondernomen -, ook de Poolse partijleider Gomoelka gaf medio april opnieuw te kennen weinig voor een internationale conferentie te voelen - uiteraard vanwege het gevaar voor een breuk. En de Italiaanse partijleiders toonden er zich al evenzeer afkerig van.

Mocht Chroestsjow inderdaad het plan gehad hebben de gelederen van zijn getrouwen te doen sluiten en in het conflict met Peking een beslissing te forceren, dan kwam hij opnieuw bedrogen uit.

Zijn 70e verjaardag, op 17 april, ging voorbij zonder dat er op dit punt iets belangrijks voorviel, hetgeen wel mag leiden tot de conclusie, dat de verhoudingen in de communistische beweging thans zo gecompliceerd zijn geworden, dat hiervan een verlamme werking uitgaat op elke gerichte activiteit.

Dat Chroestsjow ook nog tegendruk ondervindt van meer "dogmatisch" ingestelde lieden in de CPSU-leiding zelf, moet daarbij bepaald niet uitgesloten worden geacht.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND

Verhouding CPN-CPSU

Bezien vanuit de CPN

Dat de opmerkingen van Paul de Groot ten congresse over de autonomie van de CPN en de feilbaarheid van de CPSU ("de Sowjet-Unie is geen heilstaat") vooral consequenties hebben voor de berichtgeving in "De Waarheid" als voornaamste medium voor de communistische propaganda in Nederland, spreekt voor zichzelf. Ook de hoofdredacteur van het blad, Joop Wolff, gewaagde hiervan trouwens in zijn discussiebijdrage op het partijcongres, toen hij stelde, dat de krant de lezers niet alleen zou moeten informeren over de positieve aspecten van de ontwikkeling in de socialistische landen, maar - indien nodig - ook over de negatieve verschijnselen, die deze ontwikkeling begeleiden of er "als restanten uit het verleden" in zijn overgebleven.

Uitingen van een dergelijke objectieve en kritische benadering kon men de laatste tijd vooral aantreffen in de beschouwingen over het culturele leven in de Sowjet-Unie van de hand van de "Waarheid"-correspondent in Moskou, Gerard Pothoven: vóór het 21ste CPN-congres bijvoorbeeld reeds in zijn berichtgeving over de in de Sowjet-Unie becriticiseerde memoires van de schrijver Ilja Ehrenburg en over de anti-semitische brochure "Judaïsme zonder opsmuk" van de Oekraïense Academie van Wetenschappen - ná het congres vooral in zijn artikelenreeks over het onderwijs in de USSR.

Dat de gewone CPN-er tegenover deze nieuwe benadering van het socialistische vaderland nog wat onwennig staat, bleek wel uit de onthutste en van gechoqueerdheid getuigende reacties uit de lagere partijregionen, deels intern door de partij verwerkt, deels tot uitdrukking gekomen in Pothovens beantwoording van vragen.

Vooraf de zinsnede in een van zijn artikelen, volgens welke het loon van een Sowjet-arbeider onvoldoende is om er een gezin van te onderhouden - waarom ook de vrouw des huizes aan de slag moet - bleek vraagtekens op te roepen.

Ook in de berichtgeving over het Chinees/Sowjet-Russische geschil (en over de internationale discussie dienaangaande) betoont

"De Waarheid" zich meer en meer vrij en onverveerd. Zo werd nog onlangs veel aandacht besteed aan de Poolse en Italiaanse voorbehouden ten aanzien van de wenselijkheid van een internationale partijconferentie vanwege het risico, dat zo'n monsterbijeenkomst van alle CP-en - indien niet goed voorbereid - tot een volledige breuk tussen de beide politieke grootmachten in kwestie zou kunnen leiden.

Met bijzondere aandacht volgde de CPN-commentator met name de ontwikkeling in het Roemeense partijstandpunt ter zake. Met kennelijk welbehagen werd de Roemeense pers geciteerd, waar deze concludeerde, dat het dispuut tussen Russen en Chinezen "niet zuiver ideologisch is, als het dat ooit al was".

Waarschijnlijk moeten dergelijke opmerkingen er mede toe dienen nog eens de juistheid van De Groots stellingname in zijn bekende rede van 18 juli 1963 te onderstrepen, als zou het in het onderhavige geschil primair niet gaan om ideologische en politieke tegenstellingen, maar om conflicten op staatsniveau, om economische kwesties, om machtsverhoudingen.

Bezien vanuit de CPSU

Men mag aannemen, dat het streven van De Groot c.s. naar meer autonomie ten opzichte van de CPSU - de motieven even daargelaten - de autoriteiten in Moskou, hoe geprikkeld ook, tot voorzichtigheid in hun optreden tegenover de CPN-leiding maant. Dit verklaart bijvoorbeeld waarom Roemjantsev, de Sowjet-delegatieleider op het CPN-congres, het nodig vond te onderstrepen dat de CPSU de gelijkberechtiging en zelfstandigheid van de zusterpartijen erkent.

De wrevel van Moskou over het CPN-standpunt kwam overigens duidelijk naar voren in de weergave van De Groots congresrede in de "Prawda" van 29 maart. (Op het CPN-congres was de Sowjet-Russische journalist V.Nekrassov mede aanwezig). Typerend hierbij is dat de "Prawda" geen melding maakte van die passages, waarin De Groot critiek uitoefent op de Sowjet-Unie: op de houding ten opzichte van de moderne kunst; op het anti-semitisme en op de atheïstische propaganda (zie vorig M.O.). Ook de alinea over de nationale taak van de CPN en de samenwerking met "de gelovige werkers" wordt niet geciteerd. Het gedeelte over de autonomie van de partij wordt in de "Prawda" zodanig geïnterpreteerd, dat men er uit kan lezen, dat de CPN een partij van Nederlanders is, zonder dat haar distanciëring ten opzichte van

Moskou en het internationale communisme duidelijk wordt.

Verkiezing dagelijks bestuur en secretariaat

Was uit het verloop van het congres - uit redevoeringen en discussies - voor buitenlandse en binnenlandse waarnemers al duidelijk geworden, dat Paul de Groot de koers van de CPN voorshands in belangrijke mate blijft bepalen, de inmiddels gehouden verkiezingen voor dagelijks bestuur en secretariaat openbaarden daarenboven, dat ook in organisatorisch opzicht zijn greep op de partij gehandhaafd blijft en zelfs nog is versterkt.

De resultaten van deze verkiezingen (gehouden tijdens de partijbestuursvergaderingen van 19 en 25 april) werden gepubliceerd in "De Waarheid" van 27 april.

In het dagelijks bestuur werden gekozen: M. Bakker, H. Clerx, J. Geerligts, P. de Groot, W. Hartog, H. Hoekstra, Jaap Wolff en Joop Wolff. Verder werd Paul de Groot als voorzitter herkozen en werden H. Hoekstra, J. Geerligts, W. Hartog en Jaap Wolff tot secretarissen benoemd.

Vergelijkt men deze samenstelling met de oude situatie, dan valt allereerst op dat F. Baruch (tot dusver hoofdredacteur van "Politiek en Cultuur"), Tj. Jager (voorheen belast met het vredeswerk), H. Verhey (verantwoordelijk voor het gemeenteraadswerk), R. Haks (politiek secretaris van het district Amsterdam) en J. Hesselman (tot december 1963 politiek secretaris van het district Zaanstreek) uit het dagelijks bestuur zijn verdwenen. Voorts kan worden vastgesteld dat H. Clerx (tot dusver belast met het landelijk bedrijfswerk) deze functie moest afstaan aan de nieuwe secretaris W. Hartog. Ook J. Geerligts (tot dusver directeur van "De Waarheid") is een nieuwe figuur in het secretariaat.

Hoewel het CPN-dagblad tot dusver zweeg over beweegredenen voor en achtergronden van de jongste mutaties, kan uit verschillende aanwijzingen hieromtrent toch wel een globaal beeld worden verkregen. Zo mag aangenomen worden dat Baruch - nog afgezien van politieke redenen - werd gepasseerd, omdat hij naar het oordeel van de partijleiding te kort schoot in zijn taak als hoofdredacteur van P. & C.; Jager, omdat hij onvoldoende leiding gaf aan het vredeswerk; Verhey, omdat hij in het verleden, bij afwezigheid van De Groot, te aarzelend optrad; Haks omdat hij zich vooral in het persoonlijke vlak misdroeg; Hesselman,

zowel om zijn persoonlijke als om zijn organisatorische tekortkomingen. Haks en Hesselman kwamen, omdat zij ten congresse niet in het partijbestuur waren herkozen, trouwens al niet meer voor een plaats in het dagelijks bestuur in aanmerking.

Clerx, die wel lid van het dagelijks bestuur is gebleven, zou zijn functie in het secretariaat hebben verloren, omdat hij - hoewel hij met name in Amsterdam wel veel waardering ondervond - toch onvoldoende initiatief aan den dag legde ten aanzien van het landelijk bedrijfswerk.

Naar verluidt zullen Jaap Wolff en Wim van het Schip de vrijgekomen functies van respectievelijk P & C-hoofdredacteur en Waarheidsdirecteur gaan bezetten.

Organisatorisch gezien voert het geheel van mutaties tot de slotsom dat het dagelijks bestuur werd ingekrompen van 13 tot 8 man, terwijl het secretariaat - De Groot meegerekend - werd uitgebreid van 4 tot 5 man. Dit betekent, aangezien alle secretariaatsleden tevens deel uitmaken van het dagelijks bestuur, dat het secretariaat in het dagelijks bestuur in de meerderheid is (5 van de 8), zodat het anders dan voorheen (4 van de 13) het dagelijks bestuur geheel naar zijn hand kan zetten.

In de praktijk houdt dit in, dat niet in het dagelijks bestuur de beleidsbeslissingen vallen (zoals in september 1962 met de toenmalige reorganisatie aan de partijtop werd beoogd) maar in het secretariaat. Derhalve kan men stellen dat Paul de Groot zijn greep op het dagelijks bestuur, en daarmee op de partijorganisatie in ruimere zin, heeft versterkt. Dit spreekt temeer, als men in aanmerking neemt, dat de beide nieuwe secretarissen - Geerligts en Hartog - bij uitstek als paladijnen van De Groot kunnen worden aangemerkt: Geerligts hielp De Groot in de jaren 1958 e.v. de overgebleven illegaliteits-oppositie te liquideren, Hartog op zijn beurt de oppositie in de sfeer van de vakbeweging. Tevens kan men stellen, dat met Baruch en Verhey twee gematigde figuren, en naast politieke welhaast ook persoonlijke tegenstanders van De Groot, uit de dagelijkse leiding van de CPN zijn verdwenen.

Uit al deze mutaties en uit het verloop van het jongste partijcongres, kan voorts worden afgeleid, dat van de huidige bewindhebbers

in "Felix Meritis" geen tegemoetkoming jegens "renegaten" of "revisionisten" - in casu de SWP - is te verwachten.

De agrarische politiek van de CPN

Tijdens het afgelopen congres is duidelijk gebleken dat de leiding van de CPN het werk onder de kleine boeren en tuinders van bijzonder belang acht voor de versterking van de invloed der partij. Partijsecretaris Henk Hoekstra kondigde aan dat er een landelijke conferentie zal worden gehouden ter bestudering van het werk in de agrarische sector. Zowel Gerrit de Vries als Frans Aarts werden als "agrarische experts" in het nieuwe partijbestuur van de CPN gekozen, zij het dat Aarts werd aangewezen als plaatsvervangend lid.

Het congres mocht ook de eerste uitgave begroeten van het lang verwachte CPN-orgaan voor boeren en tuinders, dat de weinig originele naam "Wat wij ervan zeggen" kreeg. Iedere afgevaardigde trof hiervan een exemplaar aan in zijn congres-map.

Het blad signaleert een groeiende strijdwil onder de boeren en tuinders, die reeds leidde tot de vorming van actiecomité's en protest-bijeenkomsten. De CPN - aldus het blad - is bereid deze strijd te steunen en daartoe samen te werken met alle boeren en tuinders, ongeacht politieke of confessionele gezindheid. Duidelijk wordt als CPN-politiek gesteld: afwijzing van het Landbouwschap, "een anti-democratisch gedrocht dat niet in Nederland thuis hoort". Scherpe kritiek wordt geleverd op de Boerenpartij die, "niet meer dan een protestpartij" zijnde, "een typische dorpspolitiek" voert. In de rubriek "Politieke Tribune" tenslotte, wordt antwoord gegeven op enkele ingezonden brieven.

Volgens richtlijnen van het partijsecretariaat, geschiedt de (gratis) verspreiding van dit tweemaandelijks orgaan in de eerste plaats onder de "oude, agrarische contacten van de CPN". Daarnaast dient het blad bezorgd te worden bij de afdelingsbestuurders van de standsorganisaties. Verder kan het op willekeurige adressen bij boeren en tuinders in de bus worden gedaan, waarna een week later een "informatie-bezoek" dient te volgen. De ervaringen moeten in de districtsbesturen worden besproken en daarna gerapporteerd aan het partijbestuur. Op deze wijze wordt getracht contacten te leggen in de agrarische sector en een inzicht te verkrijgen in de problemen van land- en tuinbouw. Dit alles met het doel de kleine boeren en tuinders "politiek bewust te maken"

en te binden aan de CPN en haar doelstellingen.

De CPN verdedigt de grondwet

De laatste maanden ageert de CPN in haar politieke propaganda in toenemende mate tegen wat zij noemt: "de aantasting van de parlementaire democratie". Vooral de voorzitter van de CPN-fractie in de Tweede Kamer, Marcus Bakker, toont zich in diverse publicaties in "De Waarheid" een fervent strijder voor "de verdediging en vernieuwing van de democratie", althans voor wat de CPN daar onder verstaat. Het parlementaire stelsel, aldus Bakker, is sedert de oorlog stelselmatig uitgehold. "Bevoegdheden zijn weggevloeid naar internationale organen als NAVO, EEG en KSG, binnenslands naar de SER en andere corporatieve, ondemocratische organen". In het bijzonder wordt Bakker verontrust door de recente voorstellen - met name van oud-minister Cals - tot herziening van de samenstelling van de beide Kamers der Staten-Generaal en tot wijziging van het kiesstelsel. De CPN-leider ziet in de ideeën van mr. Cals in de eerste plaats een poging om de vertegenwoordigers van vakbonden, boeren en middenstanders uit de Tweede Kamer te weren. Daarnaast schrijft hij het KVP-Kamerlid de intentie toe, met zijn denkbeelden de rechtse meerderheid in de volksvertegenwoordiging te willen versterken om zodoende "naar believen de grondwet te kunnen wijzigen".

Bakker onderstreept dat óók de CPN weliswaar essentiële vernieuwingen van de democratie nodig acht, maar dat de communisten deze vernieuwingen "binnen de bestaande grondwet" willen realiseren. "Niets in de grondwet verzet zich tegen de beperking van de macht van het grote kapitaal, tegen het inslaan van een vreedzame koers, tegen vergroting van de macht van de volksvertegenwoordiging", aldus het CPN-Kamerlid.

Scherp keert Bakker zich tegen eventuele veranderingen in het kiesstelsel. In een uitgebreid artikel in "De Waarheid" van 10 april j.l. wijst hij zowel een gehele als een gedeeltelijke overgang van evenredige vertegenwoordiging naar het districtenstelsel met beslistheid van de hand. (Het aantal CPN-zetels in de Tweede Kamer zou in dat geval namelijk gereduceerd worden tot twee!). Extra fel veroordeelt hij het Westduitse kiesstelsel dat een regeling kent waarbij een partij, die minder dan 5% van de stemmen behaalt, niet voor een zetel in aanmerking komt. (Een soortgelijke regeling, in Nederland geïntroduceerd,

zou immers de gehele CPN-vertegenwoordiging uit het parlement doen verdwijnen!.)

Samenvattend concludeert Bakker dat oud-minister Cals met zijn ideeën zeer sterk de verdenking op zich laadt van "gaullistische aspiraties". "En daar is ons volk niet van gediend", meent de leider van de CPN-fractie in de Tweede Kamer.

Het 45-jarig bestaan van de CPN

Vermoedelijk mede in verband met haar tijdens de Paasdagen gehouden 21ste congres, heeft de CPN er tot dusverre van afgezien deze jubileum-viering tot één landelijke manifestatie te maken. De feestelijkheden waren gespreid over de districten en afdelingen.

Medio april verscheen de in het vooruitzicht gestelde brochure "45 jaar" in een oplage van ruim 15.000 exemplaren. De brochure, van royaler formaat dan de gebruikelijke CPN-uitgaven, omvat 32 pagina's en een dertigtal foto's. De verkoopprijs is naar verhouding laag, nl. 35 cent. Zij geeft een - uiteraard sterk gekleurd - overzicht van de rol van de CPN bij een aantal belangrijke gebeurtenissen en ontwikkelingen in de afgelopen 45 jaar. Overigens werd vernomen dat het voornemen bestaat de historie der CPN ook in een grotere uitgave vast te leggen. Bijzonderheden zijn daarover evenwel niet bekend. Mogelijk zijn de "memoires" bedoeld, die Paul de Groot van plan zou zijn te schrijven, zoals hij onlangs weer heeft medegedeeld.

Politiek & Cultuur

"Politiek & Cultuur, maandblad, gewijd aan de theorie en praktijk van het marxisme-leninisme onder leiding van het partijbestuur der CPN" (aldus pro memorie hier nog eens de volledige titel van dit periodiek) is met het lopende kalenderjaar zijn 24e jaargang ingegaan. Deze voor een tijdschrift eerbiedwaardige leeftijd heeft het stellig niet bereikt uit hoofde van populariteit. De aard van de partij - een echte beginsel-partij - maakt het bestaan van een kaderblad alz P & C noodzakelijk, doch het is nog lang niet zo dat elk kaderlid ook abonnee is. Zelfs onder de afgevaardigden naar het jongste partij-congres waren nog vele niet-lezers. Het aantal abonnees bedraagt vermoedelijk nog geen 2500.

Direct na het congres is een werfactie ten behoeve van een bredere verbreiding van P & C ingezet, welke tot 15 mei voortduurt. Het is geen grootscheepse campagne. Ten congresse is er, voor zover bekend,

niet eens over gesproken. De werving geschiedt voornamelijk door inschakeling van de Pegasus-functionarissen in de partij (Uitgeverij/boekhandel "Pegasus" is uitgever en administrateur van "Politiek en Cultuur"). Men streeft er naar het aantal abonnees met 250 tot 300 lezers uit te breiden. Men liet deswege het aprilnummer in een grotere oplage uitkomen. Het blad is voorzien van een nieuw omslagje, dat het uiterlijk stellig ten goede komt. Wat de inhoud betreft zal P & C een lastige opgave van de redactie blijven. Velen vinden het blad te moeilijk, doch de theorie van het marxisme-leninisme is nu eenmaal niet zo te vereenvoudigen dat ook CPN-kaderleden met een bescheiden ontwikkelingspeil daarop zonder al te grote inspanning kunnen studeren.

Naar het zich laat aanzien zal in de redactie van P & C een belangrijke wijziging komen. Hoewel het blad zelf zijn hoofdredacteur niet noemt ("De Waarheid" doet dat al lang evenmin), is bekend dat Friedl Baruch tot dusverre als zodanig is opgetreden. Baruch werd echter niet herkozen in het dagelijks bestuur van de partij. Mitsdien zal hij vermoedelijk zijn of worden ontheven van de verantwoordelijkheid voor de inhoud van "Politiek en Cultuur". Het is n.l. niet goed denkbaar dat die verantwoordelijkheid buiten het dagelijks bestuur zou komen te liggen. Interessant is de vraag in hoeverre de "degradatie" van Baruch veroorzaakt kan zijn door zijn werk voor P & C. Het blad kan niet beschuldigd worden van afwijking van de partijlijn. Evenmin kan echter gesteld worden dat P & C sterke steun verleende bij het uitzetten van de zgn. nieuwe koers. Het is niet onmogelijk dat dit feit, bezien vanuit het standpunt der CPN-leiding voor een kaderblad toch wel bedenkelijk, (mede) de terugstelling van Baruch heeft veroorzaakt.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Jeugdbeweging

Volkeltocht

Evenals de voorafgaande drie jaar organiseren communistische jongeren ook ditmaal met Pinksteren een protestfietstocht tegen de aanwezigheid van atoomwapens in Nederland. Voorzover bekend is de route gelijk aan die van 1963.

Op Zaterdagmiddag 16 mei omstreeks één uur vertrekt de stoet uit Volkel om des avonds in Arnhem te arriveren, waar de nacht in het tentenkamp Boshuizen wordt doorgebracht. Op Pinksterzondag wordt de tocht voortgezet naar Soest. De deelnemers zullen in Bilthoven in het kamp "De Biltse Duinen" overnachten. Op Pinkstermaandag vertrekt men naar Amsterdam.

Jongeren uit Den Haag, Leiden, Gouda en Rotterdam starten op zaterdag voor een regionale tocht naar Elst (gemeente Amerongen), waar zij in de jeugdherberg worden ondergebracht. Op Eerste Pinksterdag zullen zij zich in de omgeving van Ede bij de hoofdgroep aansluiten.

In tegenstelling met vorig jaar, toen voor de deelnemers uit het Noorden van het land een aparte fiets-boottocht naar Amsterdam werd georganiseerd, is het thans de bedoeling, dat dezen, evenals grote groepen Amsterdammers, per autobus naar het beginpunt worden gebracht. Van daaruit kunnen zij dan de gehele tocht meefietsen.

De leiding is ook ditmaal weer in handen van het communistische Volkelcomité, waarin de boventoon wordt gevoerd door het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV). Het comité hoopt, dat dit jaar ook niet-communistische jongeren, met name uit pacifistische kring, in groten getale zullen meedoen. Dit als uitvloeisel van de februari 1964 begonnen samenwerking tussen de communistische Nederlandse Vredesraad (NVR) en het Volkelcomité enerzijds en het pacifistische Comité 1961 voor de Vrede anderzijds. Deze samenwerking resulteerde in de op 4 april in Amsterdam gehouden gezamenlijke anti-kernbomdemonstratie.

Vrouwenbeweging.

Acties tegen NAVO-conferentie.

De Amerikaanse pacifistische vrouwenorganisatie "Women's International Strike for Peace"(WISP) is van plan om tijdens de NAVO-conferentie, die dit jaar op 12, 13 en 14 mei in Den Haag wordt gehouden, actie te voeren tegen het plan tot vorming van een multilaterale kernmacht. Een groep Amerikaanse vrouwen wil naar Nederland komen en het is de bedoeling dat vrouwen uit de andere NAVO-landen dat ook doen. Zij willen voor het gebouw waar de NAVO-gedelegeerden bijeenkomen een grote demonstratie organiseren.

De WISP heeft hotelkamers besproken in het gebouw "Op Gouden Wieken", Scheveningseweg 37 te Den Haag. Na 1 mei is de organisatie op dit adres te bereiken!

De Wereldvrede Raad (WVR) is in hoge mate in deze activiteiten geïnteresseerd. Het Informatie Bulletin van 7 februari was er geheel aan gewijd. De Pacifistisch Socialistische Partij (PSP) heeft kenmerkend ook belangstelling voor de actie. In "Bevrijding" van 18 april werd er in een artikeltje aandacht aan besteed en werden adressen vermeld, waar men zich voor deelneming kon opgeven.

Te verwachten valt, dat de communistische Nederlandse Vrouwenbeweging(NVB) zich evenmin onbetuigd zal laten. De NVB is op 17 april in Amsterdam begonnen met een enquête om de mening van de Nederlanders te peilen inzake de vorming van een multilaterale kernmacht. Van de 64 ondervraagden, aldus "De Waarheid", waren er 55 tegen de vorming van een dergelijke kernmacht en de deelneming van Nederland daaraan. De NVB overweegt als uitvloeisel van deze enquête in een petitie aan de regering te verzoeken geen medewerking te verlenen aan de vorming van een multilaterale kernmacht.

De WISP heeft voorgesteld in alle landen, die bij de NAVO zijn aangesloten, handtekeningenacties terzake te organiseren. Tijdens de conferentie zouden deze handtekeningen aan de gedelegeerden worden aangeboden.

Vereniging "Nederland-USSR"

Het bureau "Vernu-Reizen" te Amsterdam, dat naar buiten optreedt als een normaal reisbureau, is in feite niets anders dan de afdeling tourisme van de vereniging "Nederland-USSR". Als directeur van het bureau fungeert Wim Hulst, secretaris van de vereniging "Nederland-USSR". (zie ook M.O. I/1964, pg.17).

In 1960 werd begonnen met het organiseren van toeristenreizen naar de Sowjet-Unie, hetgeen de vereniging gemakkelijker werd gemaakt, doordat "Vernu" kennelijk, dank zij afspraken met het Sowjet-Russische reisbureau "Intourist", buitengewoon lage prijzen kon berekenen.

De hulp van de Sowjet-Unie had tweeërlei doel. In de eerste plaats kon Moskou hierdoor "legaal" subsidies verstrekken aan zijn communistische vrienden in Nederland, die dat hard nodig hadden. In de tweede plaats werd beoogd onder niet-communistische reislustigen een zekere goodwill te kweken, die naast een politiek effect een culturele toenadering tussen de beide landen zou kunnen bevorderen.

Reeds sinds jaren streeft de Sowjet-Unie naar een algemeen cultureel verdrag met Nederland op regeringsniveau, zoals zij dat met diverse andere landen heeft. Tot nog toe is de Nederlandse overheid daarop niet ingegaan; zij heeft zich er toe beperkt telkens incidenteel toestemming te verlenen voor het optreden van bepaalde Sowjet-Russische kunstenaars(-gezelschappen) en sportlieden, alsook voor bepaalde toeristenreizen, doch zij wilde zich niet aan algemene gedragsregelen binden.

Vanzelfsprekend heeft Moskou wel enige druk uitgeoefend om toch tot zulk een regeling te komen. Zo werd in 1959 de Nederlandse ambassade in de Russische hoofdstad uitgenodigd tegenwoordig te zijn bij de oprichting van de vereniging "USSR-Nederland" te Moskou (tegenhanger van de vereniging "Nederland-USSR" te Amsterdam). De Russische schaakmeester Botwinnik, die in Nederland grote bekendheid geniet, werd als voorzitter van de nieuwe organisatie aangewezen. Op de oprichtingsvergadering zong het selecte Russische gezelschap het lied "Klein vogelijn op groene tak" bij wijze van waardering voor de Nederlandse volkskunst. (De vereniging "Nederland-USSR" was tot haar grote ergernis niet uitgenodigd; het was duidelijk, dat de Sowjet-Russische autoriteiten speciaal de Nederlandse regering in een dwangpositie wilden

plaatsen).

Begin 1964 ondertekenden vertegenwoordigers van de beide communistische verenigingen in een plechtige zitting te Moskou een "ontwerp-cultureel verdrag", dat als leidraad zou kunnen dienen voor een officiële overeenkomst tussen de beide landen. Ook hiervoor werd (tevergeefs) de aanwezigheid van de Nederlandse vertegenwoordiging in Moskou gevraagd. (De procedure was nu anders: de vereniging "Nederland-USSR" vervulde een hoofdrol. Blijkbaar was men in Moskou tot de overtuiging gekomen, dat de Nederlandse regering zich niet zo gemakkelijk van de noodzaak van een cultureel accoord zou laten overtuigen; daarom probeerde men het op een andere manier).

Na 1960 begonnen Wim Hulst c.s. meer stelselmatig aandacht te besteden aan het zoeken naar adspirant-touristen buiten de kleine kring van hun politieke vrienden. Het aantal reizen werd uitgebreid, de verzorging was in het algemeen goed en de reiskosten werden laag gehouden. Langzamerhand werd de Sowjet-Unie ook door Nederlanders als vakantie-land ontdekt. Het was weliswaar nog maar een bescheiden groep van enige honderden personen, maar toch werd eind 1963 de tijd rijp geacht voor een meer zakelijke benadering.

Ongetwijfeld om te voorkomen dat "Intourist" van de gewone Nederlandse reisbureaux klachten zou krijgen over de voorkeurspositie van "Vernu", berekent dit bureau in 1964 aan touristen even hoge prijzen als de andere reisbureaux. Alleen voor leden van de vereniging "Nederland-USSR" en voor lezers van het maandblad worden nog goedkope reizen georganiseerd.

Sinds 22 februari 1964 is "Vernu" gevestigd in een eigen pand aan de Utrechtsestraat te Amsterdam. Het gebouw werd feestelijk geopend in aanwezigheid van vertegenwoordigers van andere reisbureaux, luchtvaartmaatschappijen en de pers. "Vernu" is nu officieel een reisbureau op commerciële basis en houdt haar identiteit als onderdeel van de vereniging "Nederland-USSR" verborgen. Het bureau gaf een goed verzorgde brochure van bescheiden omvang uit met een opgave van reizen in 1964. Daarin werd echter geen melding gemaakt van de reis van 32 medische studenten uit Amsterdam van 3-15 april j.l., die onder voor de studenten zeer voordelige voorwaarden door "Vernu" werd uitgevoerd. "Het Parool" van 3 april wijdde een artikel aan de drie voorbereidings-

bijeenkomsten, welke aan de vooravond van het vertrek werden belegd. Op een daarvan sprak H.R. van der Molen, arts te Deventer, die geïntroduceerd werd als "specialist in medisch-Russische aangelegenheden". Kennelijk wist men niet, dat deze arts reeds sinds lang redacteur is van het Medische Bulletin van de vereniging "Nederland-USSR".

Deze reis werd zeer zorgvuldig voorbereid en diende ongetwijfeld als aanloop voor verdergaande propaganda voor een uitwisselingsprogramma op universitair niveau, hetgeen een begin zou kunnen zijn voor een cultureel verdrag tussen de beide landen.

H O O F D S T U K I V

COMMUNISTISCHE ACTIVITEITEN IN HET BEDRIJFSLEVEN

Strubbelingen bij uitvoering c.a.o.'s

De bedrijfsgroep bouwvak van de CPN en de communistische Algemene Bond van Werkers in het Bouwbedrijf (ABWB) vertoonden in april j.l. enige verhoogde activiteit. De toepassing van de nieuwe c.a.o. gaf op sommige objecten aanleiding tot meningsverschillen tussen patroons en werknemers. In Amsterdam werden op diverse bouwwerken actiecomité's gevormd. Nadat de ABWB in het begin van de maand een ledenvergadering had belegd, organiseerde het Amsterdamse Bouwvak Comité (dat door CPN-ers wordt geleid) een bijeenkomst voor de 7e april. Hier werd aangespoord tot voortzetting van de geldinzameling ten behoeve van de + 200 bouwvakarbeiders in dienst van de firma Van Eesteren, die al sedert 25 maart in staking waren. Verder werd besloten tot het organiseren van een demonstratie in de middag van 9 april. Op genoemde datum verzamelden zich tussen een en twee uur op het Museumplein in de hoofdstad ongeveer 1500 bouwvakarbeiders. Ze werden toegesproken door de CPN-er H.W. Koopman (die de vergunning voor de demonstratie had aangevraagd). Hij zette uiteen, dat zou worden gedemonstreerd voor hoger loon, een betere c.a.o. en het ongedaan maken van het ontslag aan 17 arbeiders bij het project Nederlandse Bank (Van Eesteren). In de kop van de stoet liepen enkele hoofdbestuurders van de ABWB. Bij het kantoor van de Ned. Aannemers- en Patroonsbond in de Sarphatistraat overhandigde de CPN-er N.G. Staphorst een brief met de eisen van de demonstranten. (De aannemers hadden op dat uur een bespreking in het Minerva-paviljoen over de hantering van de nieuwe c.a.o.). Staphorst hield nog een toespraakje en verzocht daarna de demonstranten naar de steigers terug te gaan. Aldus gebeurde tegen drie uur.

Steunlijsten voor de stakers in dienst van Van Eesteren zijn in verschillende plaatsen uitgezet. In de Amsterdamse haven werd een pamflet van de ABT verspreid, waarin werd aangespoord in te tekenen op de steunlijsten. Ook "De Waarheid" maakte er propaganda voor. (Op 17 april schreef het blad dat het comité de uitkeringen aan de stakers

had verhoogd). De staking heeft zich ontwikkeld tot een krachtmeting op langere termijn tussen de beide partijen. Aan communistische kant doet men zijn uiterste best het de stakers financieel mogelijk te maken de staking vol te houden. In het algemeen zijn de communistische leiders echter niet geporteerd voor dergelijke acties van langere duur, aangezien een stakingskas ontbreekt. Bestuurders van de ABWB in Amsterdam hebben hun aanhangers dan ook al het consigne gegeven geen andere acties meer te entameren, die tot stakingen kunnen leiden. (Op 1 mei meldde het ANP, dat het werk zou worden hervat. De c.a.o. wordt volledig nageleefd; een aantal ontslagen stakers wordt weer in dienst genomen).

De bedrijfsblaadjes, die de communisten op gezette tijden bij de grotere metaalbedrijven en scheepswerven verspreiden, zullen nieuwe agitatiestof moeten zoeken, nu de Vakraad voor de Metaalindustrie op 21 maart tot overeenstemming kwam over de 4% "extra" volgens de nieuwe c.a.o. (De vakbonden gaan hierover rechtstreeks met de ondernemingen onderhandelen, buiten bemoeienis van de centrale werkgeversorganisaties. Bij de Vakraad zouden reeds 80 aanvragen op goedkeuring liggen te wachten. Per bedrijf moet worden bepaald of de 4% in de tarieven of in de uurlonen wordt verwerkt).

Visie van Sowjet-Russische bezoeker.

Het Sowjet-Russische weekblad voor internationale politiek "De Nieuwe Tijd" bevat in zijn nummer van 15 april een artikel over Nederland, geschreven door A. Bychowski. Als journalist maakte deze deel uit van de Sowjet-Russische vakbondsdelegatie, die onder auspiciën van de UNESCO van 14 tot 22 november 1963 een bezoek aan ons land heeft gebracht (Zie MO 11/1963). De schrijver deelde mede, dat de belangstelling van de delegatie in het bijzonder uitging naar de toestand van de arbeidersbevolking en de positie van de vakbeweging in Nederland. De delegatie bezocht een aantal bedrijven, die representatief waren voor de Nederlandse economie (De KNSM en de machinefabriek van Du Croo & Brauns in Amsterdam, de Kon. Ned. Katoen Spinnerij en de Kon. Weefgoederen Fabriek te Hengelo, het Coöperatieve zuivelbedrijf West-Friesland te Lutjewinkel, de scheepswerf Wilton Fijenoord te Schiedam). Daarnaast - zo vervolgde Bychowski - wilde de delegatie contact opnemen met vakcentrales van verschillende richtingen, doch

dit bleek helemaal geen eenvoudige zaak. Nadat hij had uiteengezet dat de Nederlandse vakbeweging wordt gevormd door NVV, NKV en CNV, drukte hij er zijn teleurstelling over uit dat de katholieke en protestantse leiders het Sowjet-Russische gezelschap niet wilden ontvangen. Wat het NVV betreft, werd de delegatie te woord gestaan door de chef van de internationale dienst. Deze verdedigde de discriminatie, die het NVV ten aanzien van communisten toepast en hij weigerde uitwisseling van delegaties te bespreken, zich beroepende op de richtlijnen van het IVVV.

Volgens Bychowski zou het IVVV het contact met de Sowjet-Russische vakbeweging echter geenszins verbieden. In het programma van dit sociaal-democratisch vakverbond - aldus Bychowski - zal men tevergeefs zelfs maar naar een toespeling op de klassenstrijd zoeken. Het bevat frasen als "naastenliefde", "verantwoordelijkheid" en soortgelijke "algemeen menselijke" ethische begrippen. Dat de Nederlandse vakbeweging in werkelijkheid niet zo onafhankelijk en invloedrijk is als de leiders verzekeren, meende Bychowski te kunnen aantonen met de samenstelling van de Sociaal Economische Raad (15 werkgevers, 15 vakbondsleden, 15 regeringsleden). Hij kon niet aannemen, dat de groep van regeringsvertegenwoordigers onpartijdig zou zijn, "aangezien hier immers sprake is van een kapitalistische staat!". Nog minder benijdenswaard vond hij de positie van de vakbonden binnen de bedrijven zelf. Men hoeft geen lid van een vakbond te zijn om deel te nemen aan de verkiezing van een ondernemingsraad of om daarvoor kandidaten te stellen. En dan mag alleen de directeur, dikwijls eigenaar van het bedrijf, als voorzitter optreden. (N.B. In Sowjet Rusland zijn de vakbonden met overheidsgezag bekleed en bezitten ze in de bedrijven tal van bevoegdheden). Bychowski schreef verder nog, dat Nederland praktisch geen werkloosheid kent, dat er dikwijls zgn. wilde stakingen uitbreken en de huishuren er schrikbarend hoog zijn. Ondanks de belemmeringen die de delegatie ondervond bij haar pogingen tot contact met de werkende bevolking, werd zij toch overal vriendelijk en gastvrij ontvangen. De directeuren van de bezochte bedrijven verklaarden zich herhaaldelijk bereid orders uit de USSR uit te voeren. Bychowski noemde dit interessant.

Hij besloot zijn artikel met de opmerking, dat alleen de door sommige lieden opgeworpen kunstmatige hindernissen behoeven te worden opgeruimd om hartelijke betrekkingen met het Nederlandse volk te kunnen aanknopen.

H O O F D S T U K V

ANDERE GROEPERINGEN

De Socialistische Werkers Partij (SWP)

"De Brug" over het CPN-congres

De redactie van "De Brug" heeft in het nummer van 18 april j.l. haar ergernis en teleurstelling uitgesproken over de geringe resultaten die het 21ste congres van de CPN heeft opgeleverd. Betoogd wordt, dat er heel wat CPN-leden moeten zijn die op bepaalde punten, bijvoorbeeld in de kwestie van het Chinees-Russische conflict, met de partijleiding van mening verschillen. Het feit dat deze oppositie op het congres niet tot uiting kwam, is voor de "Brug"-redactie een bewijs dat er van vrije meningsuiting in de CPN nog altijd geen sprake is. Zij stelt dan ook dat, als men na lezing van de discussiegrondslag - "zo wrak en onvoldoende als dit ratjetoe van de Franse en Italiaanse communistische opvattingen ook was" - nog met een zweem van hoop mocht geloven dat er in de CPN nu eindelijk wel eens wat kon gaan veranderen, deze hoop door het congres voorlopig weer "grondig de bodem is ingeslagen".

Elders in ditzelfde nummer wordt het feit herdacht dat zes jaar geleden (15 april 1958) de "Bruggroep" werd opgericht. De scribent kijkt nog eens terug op het wel en wee van het oppositie-groepje, dat later de SWP stichtte en herinnert er daarbij aan dat er van het begin af voorstanders waren van een "oppositie binnen de CPN". "Wij hielden dit - gezien onze ervaring - voor onmogelijk en het lijkt dat ook hier de feiten ons gelijk gegeven hebben", aldus de schrijver van het artikel. Een merkwaardige uitspraak, in aanmerking genomen dat nog begin 1963 zowel Sjef Pieters als Henk Gortzak er in "De Brug" bij ontevreden CPN-ers op aandringen niet uit de CPN te treden, maar te trachten binnen deze partij een anti-stalinistische vernieuwing tot stand te brengen.

Is het artikel over het CPN-congres in dit nummer van "De Brug" dan al in mineur gestemd, het commentaar op de recente, gezamenlijke anti-atoombom-demonstratie van het "Comité 1961 voor de Vrede" en de Nederlandse Vredesraad op 4 april j.l., brengt een optimistischer geluid. Hier betoont "De Brug" zich opvallend ingenomen met de redevoering van de CPN-bestuurder Theun de Vries, die herhaaldelijk wordt geciteerd.

STAKINGSOVERZICHT APRIL 1964

Bedrijf : Bouwbedrijf J.P. van Eesteren (object Nederlandse Bank) te Amsterdam.
Aanleiding : Eis tot loonsverhoging volgens nieuwe cao, te berekenen boven het "zwarte loon", en herplaatsing van 17 ontslagen werknemers, die langzaam-aan-actie voerden.
Inmenging vakbonden : ---
Resultaat : cao wordt normaal uitgevoerd; een aantal ontslagen werknemers is weer in dienst genomen.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 153.
Duur van de staking : 5½ week (25-3 tot 4-5-'64).

Bedrijf : N.V. Scheepswerf Kerstholt te Groningen.
Aanleiding : extra uitkering en uitbetaling gestaakte uren geëist.
Inmenging vakbonden : ANMB/NVV en CMB/CNV bemiddelden.
Resultaat : eisen ingewilligd.
Aantal werknemers : 80.
Aantal stakers : 26.
Duur van de staking : 1 dag (1-4-'64).

Bedrijf : Firma Nederhorst (object Nieuwe Hemweg) te Amsterdam.
Aanleiding : loonsverhoging volgens nieuwe cao geëist, te berekenen boven het "zwarte loon".
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : onbekend.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 55.
Duur van de staking : Vermoedelijk een week (2-4-'64 tot ?).

Bedrijf : Bouwonderneming Heytak (object Oude Osdorperweg) te Amsterdam.
Aanleiding : loonsverhoging volgens nieuwe cao geëist, te berekenen boven het "zwarte loon".
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : verhoging tariefloon van f 2,80 op f 3,--.
Aantal werknemers : onbekend.
Aantal stakers : 30 timmerlieden.
Duur van de staking : 5 dagen (6 t/m 10-4-'64).

Bedrijf : Meijers Metselbedrijf (object laboratorium W.G.) te Amsterdam.
Aanleiding : loonsverhoging volgens nieuwe cao geëist, te berekenen boven het "zwarte loon".
Inmenging vakbonden : onbekend.
Resultaat : onbekend.
Aantal werknemers : onbekend.

Aantal stakers : 53.
Duur van de staking : 5 dagen (6 t/m 10-4-'64).

Bedrijf : Turken werkzaam bij N.V. Bataafse Rubber-
industrie te Maastricht.

Aanleiding : hoger basisloon geëist, dan volgens cao was
toegestaan.

Inmenging vakbonden : geen.

Resultaat : nieuwe loonregeling opgesteld; door 18 Turkse
werknemers gevraagd ontslag is ingewilligd.

Aantal werknemers : wat Turken betreft: 79.

Aantal stakers : 71 Turken.

Duur van de staking : 1 dag (24-4-'64).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
10-15 apr. '64	3e Internat.conf.VVI-Overheid.	Praag	WVV
* 18 apr. '64	Herdenkingsbijeenk.vrouwen.	Ravensbrück	Internat. Ravensbr. Com.
voorjaar '64	Bijeenkomst bonden v.werknemers in de voedselindustrie in EEG- landen.	?	CGT en CGIL
11-16 mei '64	2e Wereldconferentie voor vrouwelijke arbeidskrachten.	Boekarest	WVV
12-15 mei '64	Activ.gericht tegen NAVO-conf.	Den Haag	Amerik.Pacif. vrouwen organi- satie
12-15 mei '64	4e Internat.conf.VVI-Mijnbouw.	Moskou	WVV
16-19 mei '64	4e Protestfietstocht tegen atoomwapens.	Volkel Soesterb. A'dam	ANJV
18-21 mei '64	2e Internat.conf. VVI-Handel.	Warschau	WVV
* 22-27 juni '64	IVe Internationale medische conferentie.	Boekarest	FIR
zomer 1964	Internat.stud.conf.over kolonia- lisme.	Sowjet-Unie	IUS
* 23 juni 1964	Stertocht N.V.B.	Arnhem	NVB
5-14 juli	Seminarium voor Jonge Vrouwen.	Praag	WFDJ
18/7-1/8 '64	ANJV-zomerkamp.	Schoorl	ANJV
25-29 juli '64	Europese anarchistische confe- rentie.	Bückeburg (W.Dlnd.)	anarchisten
16/9-23/9 '64	2e Wereldjeugdforum.	Moskou	Russ.jeugdorg.
19 okt. '64	13e Zitting Alg.Raad Wereld- vakverbond.	Boedapest	WVV
nov. 1964	Bureau- en Raadsvergadering.	Bulgarije	IDVF
* nov. 1964	2e Internationale Conf.Onderwijs geschiedenis verzet.	?	FIR
* nov. 1964	Conf. Duitse Vraagstuk.	Salzburg Joegoslavië?	WVR
herfst 1964	Verg. Alg. Raad WVV.	Boedapest	WVV
1964	Bijeenk.Alg. Raad Féd.Internat. des Résistants.	?	FIR
1964	Internat.conf. Werkende Jeugd.	?	WFDJ
1965	9e Wereldjeugdfestival (?).	?	WFDJ/IUS
1965	5e Congres Féd.Internat.des Résistants.	?	FIR
1965	Congres Wereldvrede raad.	?	WVR
sep. '64 ?	8ste IUS-congres.	'Nigeria ?	IUS

* nieuw c.q. aangevuld.